

روزنامه نگاری و حکومت

عباس عبدي

پس از گذشت سه سال که به علت کرونا از دوره‌ی صنفی و دوستانه پرهیز کردیم، امسال و با فروکش کردن جدي کرونا این فرصت پیش آمد که دوباره با یکدیگر همراه شویم و انجمن صنفی روزنامه نگاران تهران افتخار میزبانی دوره‌ی صنفی را داشت که شامل اعضای خود و نیز چهره‌های برجسته روزنامه نگاری به علاوه کسانی که به لحاظ شغلی روزنامه نگار نیستند ولی نویسندگان شناخته شده روزنامه‌ها هستند و نیز افراد مرتبط با فعالیت‌های این حرفه بود. امیدواریم که در ادامه و با عادی‌تر شدن شرایط همه‌گیری کرونا این‌گونه جلسات بیشتر شود. در این نشست جز اعضا، افراد دیگری نیز دعوت شده بودند که به‌طور طبیعی برخی از آنان پیشاپیش و به علت قرار قبلی نتوانستند حاضر شوند و این را اعلام کردند، ولی در میان مدعوین، حضور آقای دکتر خانیکی که درگیر درمان سرطان هستند، برای جمع مغتن م بود و چند دقیقه هم سخنرانی کردند. همچنین حضور مدیران انجمن صنفی ایران که متأسفانه همچنان وضعیت آن در بلاتکلیفی نگه داشته شده است، نشان از پیوستگی فعالیت‌های صنفی روزنامه نگاری داشت و در این باره نیز آقای محمود شمس‌الواعظین رییس هیات‌مدیره انجمن ایران و سرکار خانم مفیدی دبیر آن نیز سخنرانی کوتاهی داشتند. در میان سایر مدعوین حضور آقایان علی بهادری جهرمی و علی ربیعی سخنگویان دو دولت آقایان ریسی و روحانی دور یک میز بود که وضعیتی نمادین داشت و به همین مناسبت می‌کوشم که این حضور را به فال نیک گرفته و در این یادداشت رویکرد نهاد صنفی روزنامه نگاری را در تعامل با دولت‌ها تشریح کنم.

واقعیت این است که دنیای جدید الزاماتی دارد که نمی‌توان آنها را نادیده گرفت. يك الزام آن همگامی و همراهی با توسعه فناوری و به تبع آن علم و دانش و دانشگاه است. اگر تن به این واقعیت ندهیم ضعیف می‌شویم در تقابل با دیگران شکست خورده و نابود خواهیم شد. فناوری وجه آشکار و سخت‌افزاری تمدن و جهان جدید است که همه کشورها می‌کوشند به داشتن آن افتخار کنند، ولی وجه نرم‌افزاری تمدن جدید اهمیت بیشتر و زیربنایی‌تری دارد و اگر نادیده گرفته شود انواع بحران‌ها را به جامعه سرازیر می‌کند. اتحاد جماهیر شوروی

حداقل واجد بخش فناوری در حوزه نظامی بود ولی این ویژگی در آن سیستم بسیار نامتوازن بود، در نتیجه آنچه آن رژیم قدرتمند را نابود کرد، بی‌توجهی به مولفه‌های نرم‌افزاری تمدن جدید بود. یکی از این مولفه‌ها نهادهای مدنی و رسانه‌های آزاد هستند. کلمه آزاد را تا حدی با احتیاط به کار می‌برم، بهتر است بگویم به نسبت آزاد، حداقل در مسائل خارجی کشورها آزادی کامل وجود ندارد. اگر اتحاد جماهیر شوروی چنین نهادی را می‌داشت، حکومت آن واجد ساختار متفاوتی می‌شد و سرنوشتی دیگری داشت متفاوت با آنچه سی و یک سال پیش مواجه شد. البته نهاد رسانه آزاد عوارض خود را هم دارد و بدون عارضه نیست، ولی به صفت عوارض آن، نمی‌توان کل نهاد را نادیده گرفت که عوارض این حالت بسیار بیشتر است، بنابراین باید کوشید تا حد ممکن عوارض آن را کم کرد، نه آنکه صورت مساله را پاک کرد.

روزنامه‌نگاری بیشترین نزدیکی و تاثیرگذاری را بر سیاست دارد، ولی عین سیاست نیست، چون معطوف به کسب قدرت نیست، گرچه خودش نوعی از قدرت است، بیشترین اثرش را بر سیاست و سایر نهادها می‌گذارد. مرز میان روزنامه‌نگاری و سیاست بسیار ظریف است. به ویژه در جامعه‌ای که نهادهای سیاسی ضعیف باشند، روزنامه‌نگاری بیش از انتظار سیاسی خواهد شد. راه‌حل آن تضعیف این نهاد نیست، بلکه احیای نهادهای غیرحکومتی سیاسی است. در هر حال نماینده و بازتاب‌دهنده روزنامه‌نگاری نهاد صنفی آنان است. آنان دغدغه‌های خاص خود را فراتر از سیاست دارند. البته آزادی رسانه اصلی‌ترین دغدغه آنان است که گرچه سیاسی به نظر می‌رسد، ولی از نظر روزنامه‌نگاران بیش از آنکه سیاسی باشد، شرط لازم کارشان است. امنیت شغلی و حرفه‌ای، استقلال حرفه‌ای، ارتقای جایگاه حرفه‌ای صنف، تامین معیشت از جمله حقوق و دستمزد مناسب و بیمه و... مجموعه‌ای از اولویت‌های صنف است. برای تحقق این اهداف رابطه داشتن متوازن و مبتنی بر احترام متقابل با حکومت رکن مهم آن است. از این نظر فرقی با پزشکان، وکلا یا آموزگاران و سندیکای رانندگان و... ندارند، به اعتبار صنفی بودن می‌کوشند که با دولت‌ها تعامل کنند و البته انتظار دارند که دولت‌ها نیز در ذیل قانون رفتار کرده و پاسخگو باشند و برای محدود کردن این صنف، قانون را بازیچه خود قرار ندهند.

دولت آقای ریسی اکنون در آغاز راه است. ما ابتدا با یک تجربه منفی مواجه شدیم. رفتارهای غیرقانونی وزارت کار در طولانی کردن مراحل ثبت انجمن سراسری و اعلام ردصلاحیت‌های غیرقانونی تجربه بدی بود که در خاطره روزنامه‌نگاران می‌ماند، ولی حضور سخنگوی محترم دولت در برنامه پنجشنبه شب، می‌تواند نشانه‌ای از آغاز تعاملی

سازنده میان صنف و دولت باشد. روزنامه نگاران و به طور مشخصتر خودم به صفت حرفه‌ای، هیچ‌گونه مخالفت و بدخواهی با دولت نداریم، خواهان موفقیت آن هستیم. ولی این خواست نه تنها در تعارض با نقدهای جان‌دار از عملکرد دولت نیست، بلکه لازمه آن نیز هست. بنابراین ضمن استقبال از نشست‌های متقابل با دست‌اندرکاران دولت، انتظار داریم که درک متقابل از حوزه وظایف و عملکردها نیز به‌طور دقیق در دستور کار طرفین قرار گیرد.

منبع: روزنامه اعتماد 10 اردیبهشت 1401 خورشیدی